SISEMINISTEERIUM

Riigikogu põhiseaduskomisjon

Teie: 19.10.2026 nr RIIGIKOGU/26-1140/-2T

Meie: 23.11.2026 nr 1-7/294-5

Vabariigi Valitsuse arvamuse teatavaks tegemine kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (1059 SE) kohta

Austatud põhiseaduskomisjoni esimees

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 19.11.2026. a istungil vastu võetud resolutsioonist teeme Riigikogu põhiseaduskomisjonile teatavaks Vabariigi Valitsuse arvamuse.

Vabariigi Valitsus, olles läbi vaadanud Reformierakonna fraktsiooni ja Eesti 200 fraktsiooni 14. oktoobril 2026. a algatatud kodakondsuse seaduse (edaspidi *KodS*) muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*), teeb ettepaneku eelnõu sisuliselt toetada, kuid märgime, et kavandatav regulatsioon vajab täiendavat arutelu ja täpsustamist. Alljärgnevalt esitame eelnõuga seotud selgitused ning juhime tähelepanu peamistele probleemkohtadele.

1. Praeguse eelnõu sõnastuse kohaselt lubatakse sünnijärgsel Eesti kodanikul olla topeltkodanik eelnõus nimetatud riikidega juhul, kui ta on mõlemad kodakondsused saanud alaealisena. Kui on soov lubada sünnijärgsel Eesti kodanikul olla teatud riikidega topeltkodanik ka siis, kui ta muu kodakondsuse on saanud täisealisena, tuleb KodS-i § 3 kavandatav lõige 1^1 sõnastada teisiti. Sellisel juhul teeme ettepaneku täiendada KodS § -i 3 lõikega 1^1 järgmises sõnastuses:

„*(1^1) Isik, kes on sünniga omandanud Eesti kodakondsuse ja omandanud sünniga või saanud naturalisatsiooni korras muu riigi kodakondsuse, ei pea loobuma muu riigi kodakondsusest, kui isiku teine kodakondsus on:*
1) Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi kodakondsus;
2) Ameerika Ühendriikide, Austraalia, Kanada, Šveitsi Konföderatsiooni või Uus-Meremaa kodakondsus;
3) sellise riigi kodakondsus, kellega Eesti Vabariik on sõlminud vastastikuse mitme kodakondsuse tunnustamise lepingu.“

Samuti juhime tähelepanu, et kui varem oli Ühendkuningriik Euroopa Liidu liige, siis enam ei ole ja praeguse eelnõu sõnastuse kohaselt ei ole sünnijärgsel Eesti kodanikul lubatud olla topeltkodanik, kui tema teine kodakondsus on Ühendkuningriigi oma.

2. Lisaks on eeltoodust tulenevalt vaja muuta ka eelnõuga kavandatavat KodS-i § 16 lõike 3 teksti järgmiselt:

„*(3) Käesoleva seaduse § 3 lõikes 1[1] ja § 16 lõikes 1[2] nimetatud isiku suhtes ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatut*.“.
Ühtlasi juhime tähelepanu, et KodS § 16 lõike 2 kohaselt peab Eesti kodakondsust taastada sooviv isik elama püsivalt Eestis Eesti elamisloa või elamisõiguse alusel. Siseministeeriumi hinnangul on see säte väga oluline, kuna Eesti kodakondsuse taastamist saavad taotleda ka need, kes on Eesti kodakondsuse saanud naturalisatsiooni korras, kuid selle alaealisena kaotanud. Kavandatava eelnõu kohaselt jääb see nõue kehtima ka neile sünnijärgsetele Eesti kodanikele, kes on ise Eesti kodakondsusest loobunud. Kuna enamus sünnijärgseid Eesti kodanikke, kes on Eesti kodakondsusest loobunud, elavad välisriigis, mitte Eestis, siis nad jätkuvalt ei saa Eesti kodakondsust taastada. Kui on soov, et välisriigis elavad sünnijärgsed Eesti kodanikud, kes on Eesti kodakondsusest loobunud, saaksid samuti taastada oma Eesti kodakondsuse, on vaja täiendada KodS §-i 16 lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„*(3) Käesoleva paragrahvi lõiget 2 ei kohaldata nende isikute suhtes, kes taotlevad Eesti kodakondsuse taastamist käesoleva paragrahvi lõike 1[2] alusel.*“.

3. Eelnõu seletuskirjas märgitakse, et *mitmikkodakondsus on lubatud Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi kodakondsusega isikutele. Nende riikidega seovad Eestit tihedad õiguslikud, poliitilised ja ühiskondlikud sidemed ning Euroopa Liidu õiguses sätestatud isikute vaba liikumise põhimõte. Sama lõike punkti 2 kohaselt võib sünnijärgne Eesti kodanik omada samaaegselt Ameerika Ühendriikide, Austraalia, Kanada, Šveitsi Konföderatsiooni või Uus-Meremaa kodakondsust. Nendes riikides on ajaloolised Eesti kogukonnad ning eelnõu algatajate hinnangul puudub piisav avalik huvi nõuda sünnijärgselt Eesti kodanikult Eesti kodakondsusest loobumist üksnes seetõttu, et tal on ka mõne nimetatud riigi kodakondsus.*

Mitmikkodakondsuse seadustamise kaalumisel üksnes teatud osale sünnijärgsetele Eesti kodanikele tuleb võtta aluseks, et riigi poolt antavad õigused ja kehtestatavad piirangud ei saa olla meelevaldsed. Arvestades, et mitmikkodakondsusega kaasnevad isikule ka mitmekordsed hüved ja õigused, on üksnes Eesti kodakondsust omavad isikud ebasoodsamas olukorras kui mitut kodakondsust omavad Eesti kodanikud. Ebasoodsamasse olukorda satuvad need sünnijärgsed kodanikud, kes on küll teise riigi kodakondsuses, kuid see riik ei ole nn lubatud riikide nimekirjas. Mis tahes alustel Eesti kodanike erinev kohtlemine mitmikkodakondsuse lubamise korral loob soodsa pinnase erinevate elanikkonna gruppide omavaheliseks vastandamiseks, mis omakorda kahjustab Eesti mainet rahvusvahelisel tasandil. Lubades mitmikkodakondsust osale Eesti kodanikest ja jättes teise osa kõrvale, põhjustab see sotsiaalseid pingeid, ebaõiglustunnet ja vastandumist, mis omakorda suurendavad oluliselt ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule.

Praegu on seletuskirjas analüüsimata ja põhjendamata, miks koheldakse sünnijärgseid Eesti kodanikke erinevalt ja millistel kaalutlustel? Ka nt Venemaal on ühed kõige suuremad ajaloolised Eesti kogukonnad. Tekib küsimus võrdse kohtlemise põhimõtte kohta ning selline olukord võib olla põhiseaduse vastane. Seadustades üksnes ühele osale sünnijärgsetest Eesti kodanikest mitmikkodakondsuse, tekitab see olukorra, kus isikuid koheldakse ebavõrdselt. Kehtiva KodS-i kohaselt on mitmikkodakondsus keelatud kõigile isikute gruppidele ja kõiki koheldakse võrdselt, isegi juhul, kui sünnijärgsetelt Eesti kodanikelt riik kodakondsust ära ei võta või ei loe teda kodakondsust kaotanuks.

Lisaks märgime, et mitmed Euroopa Liidu (edaspidi EL) ja NATO liikmesriigid võimaldavad mitmikkodakondsust ka muude riikidega, sh ka nt Venemaa Föderatsiooniga. Jääb selgusetuks, kuidas reguleerida sellist olukorda, kus isikul on nii Eesti kui ka EL või NATO liikmesriigi

kodakondsus ning lisaks sellele veel mõne muu riigi kodakondsus (nt Eesti, Saksamaa ja Venemaa Föderatsiooni kodakondsus)?

4. Eelnõu kohaselt võimaldatakse mitmikkodakondsust ka muu riigiga, kui Eesti Vabariik ja asjaomane riik on sõlminud vastastikuse mitme kodakondsuse tunnustamise lepingu. Seletuskirja kohaselt võimaldab selline lahendus tulevikus laiendada lubatud riikide ringi, hinnates iga riigiga mitmikkodakondsuse tunnustamise otstarbekust eraldi.

Samas ei selgu eelnõust ega seletuskirjast, millist lepingut silmas peetakse, kes otsustab, millise riigiga neid lepinguid sõlmitakse ja kes neid sõlmib. Tuleks täpsustada, kas silmas on peetud välissuhtlemisseaduse §-s 3 nimetatud välislepingut või ametlikku välislepingut.

5. Samuti selgitame, et kuna Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) § 8 lõike 3 kohaselt ei tohi kelleltki võtta sünniga omandatud Eesti kodakondsust, siis ei rakendata kodakondsuse seaduses ettenähtud kodakondsuse äravõtmise ja kaotanuks lugemise sätteid sünnijärgsete Eesti kodanike puhul ka juhul, kui isik omab mitut kodakondsust ning ise vabatahtlikult ei loobu Eesti ega muu riigi kodakondsusest. Seda olenemata sellest, kas sünnijärgne Eesti kodanik on omandanud teise riigi kodakondsuse samuti sünniga või naturalisatsiooni korras, kas muu riigi kodakondsus on saadud alaealisena või täisealisena või millise riigi kodakondsust ta lisaks Eesti kodakondsusele omab. See, kui KodS-is kehtestada loetelu riikidest, millist kodakondsust lisaks sünniga omandatud Eesti kodakondsusele võib isik omada, ei muuda eelnimetatud asjaolu, kuna PS § 8 lõige 3 kaitseb jätkuvalt kõiki sünnijärgseid Eesti kodanikke kodakondsuse äravõtmise või kaotanuks lugemise eest. See tähendab, et sünnijärgne Eesti kodanik saab ka edaspidi omada muude riikide kodakondsust (sh ka Venemaa Föderatsiooni kodakondsust).

Eeltoodust tulenevalt teeb Vabariigi Valitsus ettepaneku eelnõu toetada, kuid arvestada eeltoodud märkustega ja muuta eelnõu vastavalt ning samuti palume seadusandjal eelnõu menetluse raames teha täiendavad arutelud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister